

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2021 m. kovo 31 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Danguolės Bublienės (pranešėja), Gražinos Davidonienės (kolegijos pirmininkė) ir Algirdo Taminsko,

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal **pareiškėjo E. J.** kasacinį skundą dėl Klaipėdos apygardos teismo 2020 m. gegužės 21 d. nutarties peržiūrėjimo fizinio asmens E. J. bankroto byloje pagal bankroto administratorės uždarnosios akcinės bendrovės „Atenergo“ prašymą užbaigti fizinio asmens bankroto bylą, suinteresuoti asmenys akcinė bendrovė SEB bankas, akcinė bendrovė „Swedbank“, akcinė bendrovė „Klaipėdos energija“, uždaroji akcinė bendrovė „Danės būstas“, uždaroji akcinė bendrovė „Teranis“, uždaroji akcinė bendrovė „Šiaulių banko lizingas“, akcinė bendrovė „Klaipėdos vanduo“, uždaroji akcinė bendrovė Klaipėdos regiono atliekų tvarkymo centras, „SIA B2Kapital“, Valstybinė mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos, antstolė Laima Neniškienė, antstolis Gintaras Kairys, antstolė Lina Pužienė, antstolė Viktorija Vėliuvienė, antstolis Aleksandras Selezniovas, antstolis Albinas Zenkevičius, antstolis Giedrius Jonauskas, antstolė Brigita Tamkevičienė, antstolis Jonas Petrikas, Ž. K., M. L., M. J.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymo (toliau – ir FABĮ) 29 straipsnio 7 dalies nuostatos, reglamentuojančios bankroto bylos užbaigimą paliekant nenurašytą kreditoriaus reikalavimą, kuris atsirado dėl nusikalstama veika padarytos žalos, galiojimo laiko atžvilgiu ir šioje normoje įtvirtintos nusikalstama veika padarytos žalos sampratos aiškinimo ir taikymo.
2. Bankroto administratorė UAB „Atenergo“ 2019 m. gruodžio 12 d. prašymu prašė pabaigti fizinio asmens E. J. bankroto bylą.
3. Bankroto administratorė nurodė, kad Klaipėdos apylinkės teismas 2014 m. birželio 5 d. nutartimi iškėlė E. J. bankroto bylą, bankroto administratore paskyrė UAB „Atenergo“. Klaipėdos apylinkės teismo 2015 m. gruodžio 7 d. nutartimi buvo patvirtintas bankrutuojančio fizinio asmens E. J. mokumo atkūrimo planas, šio teismo 2018 m. vasario 28 d. nutartimi planas buvo patikslintas. Kadangi bankrutuojantis fizinis asmuo įvykdė teismo patvirtintą patikslintą mokumo atkūrimo planą, tai 2019 m. rugsėjo 20 d. buvo parengtas šio plano įgyvendinimo aktas. Šį aktą pasirašė bankrutuojantis fizinis asmuo E. J., bankroto administratorė UAB „Atenergo“ ir kreditorių susirinkimo pirmininko „SIA B2Kapital“ įgaliotas asmuo.
4. Suinteresuotas asmuo kreditorius M. L. atsiliepiu į prašymą dėl bankroto bylos pabaigimo prašo jį tenkinti iš dalies, t. y. užbaigti pareiškėjo bankroto bylą ir nurašyti nepatenkintus kreditorių finansinius reikalavimus, išskyrus nepatenkintą jo, kaip kreditoriaus, reikalavimą. Suinteresuotas asmuo M. L. nurodė, kad pareiškėjo skola jam susidarė iš nusikalstamos veikos, todėl, vadovaujantis FABĮ 29 straipsnio 7 dalimi, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2017 m. gegužės 19 d. nutarimu bei Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. spalio 24 d. nutartimi civilinėje byloje [Nr. 3K-3-380-690/2018](#), negali būti nurašyta.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

5. Klaipėdos apylinkės teismas 2020 m. kovo 9 d. nutartimi nutarė baigti E. J. bankroto bylą, nurašė E. J. likusius nepatenkintus 283 366,74 Eur kreditorių reikalavimus ir atsisakė nurašyti kreditoriaus M. L. 107 753,96 Eur reikalavimą.
6. Teismas nurodė, kad pareiškėjas tinkamai įvykdė teismo patvirtintą patikslintą mokumo atkūrimo planą, todėl yra pagrindas pabaigti E. J. bankroto bylą. Byloje nėra duomenų, kad bankrutuojantis asmuo būtų vengęs vykdyti prievolės kreditoriams, slėpęs turtą ar pajamas, veikęs prieš kreditorių interesų užtikrinimą. Nusprendęs pabaigti fizinio asmens bankroto bylą, teismas konstatavo pagrindą nurašyti šiuos E. J. likusius nepatenkintus kreditorių reikalavimus: Ž. K. – 2151,29 Eur, UAB „EB Teisė ir konsultacijos“ – 96 207,71 Eur, AB SĖB banko – 6085,84 Eur, Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos – 734,14 Eur, UAB „Danės būstas“ – 900,61 Eur, AB „Klaipėdos energija“ –

6963,20 Eur, UAB Klaipėdos regiono atliekų tvarkymo centro – 535,10 Eur, „SIA B2Kapital“ – 142 249,73 Eur, UAB „Šiaulių banko lizingas“ – 966,65 Eur, antstolės L. Pužienės – 177,70 Eur, antstolio J. Petriko – 385,69 Eur, antstolės B. Tamkevičienės – 1260,94 Eur, antstolės V. Daugirdienės – 154,89 Eur, AB „Klaipėdos vanduo“ – 1618,32 Eur, UAB „Teranis“ – 18 735,80 Eur, UAB „Medicinos bankas“ – 1041,89 Eur, BUAB „Orange System“ – 1015,20 Eur, UAB „Lietuvos energijos tiekimas“ – 2182,04 Eur.

7. Teismas atsisakė nurašyti nepatenkintą 107 753,96 Eur kreditoriaus M. L. reikalavimą, nes jis atsirado dėl bankrutavusio fizinio asmens padarytos nusikalstamos veikos. Prašymo dėl bankroto bylos pabaigos pateikimo metu galiojusios FABĮ 29 straipsnio 7 dalies nuostatoje buvo įtvirtinta, kad plane nurodyti likę nepatenkinti kreditorių reikalavimai nenurašomi dėl nusikalstama veika padarytos žalos atlyginimo.
8. Klaipėdos apygardos teismas, išnagrinėjęs bylą pagal pareiškėjo E. J. atskirąjį skundą, 2020 m. gegužės 21 d. nutartimi Klaipėdos apylinkės teismo 2020 m. kovo 9 d. nutartį paliko nepakeistą.
9. Teismas nurodė, kad prašymas dėl fizinio asmens bankroto bylos pabaigos pateiktas 2019 m. gruodžio 12 d., o teismas jį išnagrinėjo 2020 m. kovo 9 d. Per laikotarpį, kai buvo pateiktas ir išnagrinėtas prašymas, pasikeitė FABĮ 29 straipsnio 7 dalies nuostata, t. y., pagal iki 2020 m. sausio 1 d. galiojusią nuostatą, baigus fizinio asmens bankroto procesą, nebuvo nurašomi plane nurodyti likę nepatenkinti kreditorių reikalavimai dėl nusikalstama veika padarytos žalos atlyginimo, o pagal nuo 2020 m. sausio 1 d. galiojančią nuostatą, neliko apribojimo nurašyti plane likusius nepatenkintus kreditorių reikalavimus, atsiradusius dėl nusikalstama veika padarytos žalos atlyginimo. Kadangi įstatyme nėra įtvirtinta, kad naujos redakcijos FABĮ 29 straipsnio 7 dalies nuostata galioja retroaktyviai, prašymas baigti fizinio asmens bankrotą pateiktas galiojant ankstesnės redakcijos FABĮ 29 straipsnio 7 dalies nuostatai, be to, Konstitucinis Teismas 2017 m. gegužės 19 d. nutarime Nr. KT5-N4/2017 pažymėjo, kad FABĮ 29 straipsnio 7 dalyje įstatymų leidėjo nustatytas teisinis reguliavimas, pagal kurį nusikalstama veika padaręs žalą asmuo iš esmės gali išvengti pareigos visiškai ją atlyginti (*inter alia* (be kita ko), tą žalą ar jos dalį, kurią atlyginti priteista teismo sprendimu), nesuderinamas ir su iš Lietuvos Respublikos Konstitucijos kylančia valstybės priederme intis veiksmingu nusikalstamumą ribojančių ir mažinančių priemonių (nutarimo 32.3 punktą), tai apeliacinės instancijos teismas konstatavo, jog pirmosios instancijos teismas pagrįstai taikė FABĮ 29 straipsnio 7 dalies redakciją, galiojusią prašymo dėl fizinio asmens bankroto bylos pabaigos pateikimo momentu, kurioje buvo nustatytas apribojimas nurašyti nepatenkintus kreditorių reikalavimus, atsiradusius dėl nusikalstamos veikos padarymo.
10. Teismas nustatė, kad Klaipėdos apylinkės teismo 2014 m. liepos 30 d. nutartimi E. J. bankroto byloje buvo patvirtintas kreditoriaus M. L. 88 807,89 Eur reikalavimas pagal Klaipėdos apygardos teismo 2014 m. birželio 26 d. sprendimą už akių byloje Nr. 2-1024-460/2014. Klaipėdos apylinkės teismo 2019 m. birželio 5 d. nutartimi patvirtintas patikslintas šio kreditoriaus reikalavimas, t. y. jis padidintas iki 111 325,59 Eur pagal Klaipėdos apylinkės teismo 2017 m. gegužės 30 d. nuosprendį baudžiamojoje byloje [Nr. 1-37-659/2017](#). E. J. nuteistas pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – [BK](#)) 182 straipsnio 2 dalį už tai, kad 2010–2011 m. apgaule iš M. L. išviliojo 103 295,32 Eur. Klaipėdos apygardos teismo 2014 m. birželio 26 d. sprendime už akių Nr. 2-1024-460/2014 skola priteista remiantis paskolos raštais, kuriais buvo remtasi baudžiamojoje byloje [Nr. 1-37-659/2017](#), ir pasakyta, kad jie buvo naudoti, siekiant sudaryti patikimo ir mokaus asmens įspūdį, naudojant apgaule iš kreditoriaus M. L. pinigams išvilioi. Apeliacinės instancijos teismas sutiko su pirmosios instancijos teismo išvada, kad tokios aplinkybės patvirtina, jog kreditoriaus M. L. reikalavimas yra atsiradęs dėl pareiškėjo padarytos nusikalstamos veikos.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

11. Kasaciniu skundu pareiškėjas prašo panaikinti Klaipėdos apygardos teismo 2020 m. gegužės 21 d. nutartį, pakeisti Klaipėdos apylinkės teismo 2020 m. kovo 9 d. nutarties dalį, kuria atsisakyta nurašyti kreditoriaus M. L. reikalavimą, ir išspręsti šį klausimą iš esmės – nurašyti likusį nepatenkintą šio kreditoriaus reikalavimą užbaigtoje E. J. bankroto byloje. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
  - 11.1. FABĮ 29 straipsnio 7 dalyje (2018 m. gegužės 17 d. įstatymo Nr. XIII-1154 redakcija, galiojusi iki 2019 m. gruodžio 31 d.) buvo nustatyta, kad nenurašomi plane nurodyti likę nepatenkinti kreditorių reikalavimai, atsiradę iš nusikalstama veika padarytos žalos atlyginimo. FABĮ 29 straipsnio 7 dalyje (2019 m. birželio 13 d. įstatymo Nr. XIII-2226 redakcija, galiojanti nuo 2020 m. sausio 1 d.) tokios išimties nėra likę. Civilinių bylų procesas vyksta pagal bylos nagrinėjimo, atskirų procesinių veiksmų atlikimo arba teismo sprendimo vykdymo metu galiojančius civilinio proceso įstatymus (Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir [CPK](#)) 3 straipsnio 8 dalis). Priešinga taisyklė taikoma materialiosios teisės normoms – teisiniams santykiams taikomos tos normos, kurios galiojo jų atsiradimo metu. Perskyra tarp proceso ir materialiosios teisės normų darytina atsizvelgiant į normos tikslą – ar ja siekiama nustatyti teisės ar pareigos turinį (materialioji teisė), ar įgyvendinimo priemones (proceso teisė) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. gegužės 19 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-277-313/2016](#), kt.). Fizinio asmens bankroto bylos užbaigimas yra procesinis veiksmas, kurį atlieka teismas. Dėl to spręstina, kad teismas pritaikė įstatymo redakciją, kuri teismo nutarties priėmimo metu jau negaliojo.
  - 11.2. Teismui netinkamai taikė [CPK 182 straipsnio](#) 2 dalies nuostatą, nukrypo nuo teismų praktikos šios normos taikymo klausimu. Teismų praktikoje išaiškinta, kad prejudiciniais faktais laikytinos kitoje byloje įsiteisėjusio teismo sprendimu nustatytos aplinkybės; prejudicinių faktų galia tokios aplinkybės turi tik tuo atveju, kai abiejose bylose bet kokių procesinių statusų dalyvauja tie patys asmenys, išskyrus atvejus, kai teismo sprendimas sukelia teisinius padarinius ir nedalyvavusiems byloje asmenims; pirmesnėje civilinėje byloje nustatyti faktai pripažintini prejudiciniais tik tada, kai jie toje byloje buvo įrodinėjimo dalykas ar bent jo dalis, svarbu, kad įrodinėjamas faktas būtų reikšmingas abiejose bylose (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. lapkričio 21 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-351-695/2019](#), kt.). Kreditoriaus M. L. reikalavimas yra kilęs iš civilinių paskolos teisinių santykių. Tai pripažinta Klaipėdos apygardos teismo 2014 m. birželio 26 d. sprendimu už akių civilinėje byloje Nr. 2-1024-460/2014. Šio sprendimo pagrindu buvo patvirtintas kreditoriaus M. L. reikalavimas pareiškėjo bankroto byloje. Minėtoje byloje dalyvavo tie patys asmenys, paskolos santykiai yra abiejų bylų nagrinėjimo dalykas. Spręsdami dėl bankroto bylos pabaigos, teismas neatsizvelgė į minėtame 2014 m. birželio 26 d. sprendime už akių nustatytus prejudicinius faktus. Baudžiamojoje byloje priimtas nuosprendis nepakeitė civilinėje byloje priimto teismo sprendimo, todėl nebuvo pagrindo bankroto byloje patvirtino kreditoriaus reikalavimo vertinti kaip kilusio iš nusikalstamos veika padarytos žalos.
12. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus atrankos kolegijos 2020 m. rugsėjo 30 d. nutartimi atsisakyta priimti suinteresuoto asmens kreditoriaus M. L. atsiliepimą į kasacinį skundą kaip neatitinkantį [CPK 351 straipsnio](#) 1 dalies, 347 straipsnio 3, 4 dalių reikalavimų.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl taikytinos FABĮ 29 straipsnio 7 dalies redakcijos sprendžiant klausimą dėl (ne)murašytinų reikalavimų, kilusių dėl

13. Nagrinėjamoje byloje keliamas klausimas, kokia teisės normos, reglamentuojančios kreditorių reikalavimų nurašymą fizinio asmens bankroto bylos pabaigoje, redakcija turi būti taikoma sprendžiant kreditoriaus reikalavimų, kilusių dėl nusikalstama veika padarytos žalos atlyginimo, nurašymo klausimą.
14. FABĮ 1 straipsnio 1 dalyje apibrėžiama šio įstatymo paskirtis – sudaryti sąlygas atkurti sąžiningų fizinio asmens, ūkininko ir kito fizinio asmens, kuris verčiasi individualia veikla, kaip ji apibrėžta Lietuvos Respublikos įstatymu, mokumą užtikrinant kreditorių reikalavimų tenkinimą šio įstatymo nustatyta tvarka siekiant teisingos skolininko ir jo kreditorių interesų pusiausvyros. Šiuo įstatymu sudaromos sąlygos fiziniam asmeniui, iš esmės pablogėjusiu finansinei būklei, per protingą terminą pagal galimybes tenkinti kreditorių reikalavimus ir, pasibaigus šiam terminui, įstatyme nustatytais sąlygomis būti atleistiems nuo tolesnio skolų mokėjimo, taigi šio įstatymo tikslas yra fizinio asmens mokumo atkūrimas ir užtikrinimas, jog kreditorių reikalavimai bus patenkinti nustatyta tvarka (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. vasario 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-26-611/2019, 14 punktas ir jame nurodyta kasacinio teismo praktika).
15. Įvykdžius specialias FABĮ nustatytas bankroto procedūras, tie kreditorių reikalavimai, kurie buvo nurodyti fizinio asmens kreditorių reikalavimų tenkinimo ir jo mokumo atkūrimo plane (toliau – planas), nurašomi, t. y. jie nebeturi būti vykdomi. Tai yra specialus įstatymo nustatytas prievolės pasibaigimo pagrindas. Prievolė pasibaigia pasibaigus fizinio asmens bankroto procesui, t. y. įsiteisėjus teismo nutarčiai baigti fizinio asmens bankroto bylą. Tačiau kyla klausimas, ar kreditorių interesų pusiausvyra įstatyme kartu nustatyti ir tam tikri atvejai, kai kreditorių reikalavimai nėra nurašomi ir jie yra vykdomi nepriklausomai nuo fizinio asmens bankroto proceso pabaigos. Toks kreditorių reikalavimų sąrašas yra įtvirtintas FABĮ 29 straipsnio 7 dalyje.
16. FABĮ 29 straipsnio 7 dalies normos dėl nenurašomų kreditorių reikalavimų sąrašo reglamentavimas kito. Pagal FABĮ 29 straipsnio 7 dalies nuostatą (2012 m. gegužės 10 d. įstatymo Nr. XI-2000 redakcija kartu su pakeitimais, priimtais 2015 m. gruodžio 1 d. įstatymu Nr. XII-2108; 2015 m. gruodžio 22 d. įstatymu Nr. XII-2235; 2016 m. kovo 25 d. įstatymu Nr. XII-2286) į nenurašomų kreditorių reikalavimų sąrašą buvo įtraukti reikalavimai dėl žalos atlyginimo dėl suluošinimo ar kitokio kūno sužalojimo, ar mirties ir piniginių lėšų vaikui (įvaikiui) išlaikyti (alimentuoti) bei reikalavimai, kurie kyla iš fizinio asmens pareigos sumokėti valstybei baudas, paskirtas už fizinio asmens padarytus administracinius teisės nusižengimus arba nusikalstamas veikas, ir įkeitimu ir (ar) hipoteka užtikrintus kreditorių reikalavimai, jeigu šie kreditoriai ir fizinis asmuo susitarė dėl įkeisto turto išsaugojimo fizinio asmens bankroto proceso metu, nebent FABĮ 4 straipsnio 4 dalies 10 punkte nurodytame susitarime susitarta kitaip. Tačiau, į šį sąrašą nebuvo įtraukti kreditorių reikalavimai dėl nusikalstama veika padarytos žalos atlyginimo. Konstituciniame Teismui 2017 m. gegužės 19 d. nutarimu pripažinus, kad FABĮ 29 straipsnio 7 dalis (2015 m. gruodžio 22 d. redakcija, galiojusi iki 2016 m. gruodžio 31 d., 2015 m. gruodžio 22 d. redakcija, įsigaliojusi 2017 m. sausio 1 d.) tiek, kiek pagal ją nurašomi reikalavimai dėl nusikalstamomis veikomis padarytos žalos atlyginimo, prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 30 straipsnio 2 daliai, konstituciniams teisingumo, teisinės valstybės principams, FABĮ 29 straipsnio 7 dalies nuostata buvo pakeista, į nenurašomų kreditorių reikalavimų sąrašą įtraukiant ir reikalavimus dėl nusikalstama veika padarytos žalos atlyginimo (2018 m. gegužės 17 d. įstatymo Nr. XIII-1154 redakcija, įsigaliojusi nuo 2018 m. gegužės 29 d. ir galiojusi iki 2019 m. gruodžio 31 d.). 2019 m. birželio 13 d. įstatymu Nr. XIII-2226 pakeitus FABĮ 29 straipsnio 7 dalį, šioje teisės normoje vėl neliko nuostatos, kad iš nusikalstama veika padarytos žalos kilę reikalavimai, pasibaigus fizinio asmens bankroto procesui, nurašomi. Šis pakeitimas įsigaliojo nuo 2020 m. sausio 1 d.
17. Apibendrinant pasakytina, kad susiklostė tokia situacija, jog pagal teisinę reguliavimą, galiojusį nuo 2013 m. kovo 1 d. (nuo FABĮ įsigaliojimo) iki 2018 m. gegužės 28 d., į nenurašomų kreditorių reikalavimų sąrašą nebuvo įtraukti iš nusikalstama veika padarytos žalos kilę reikalavimai, pagal teisinę reguliavimą, galiojusį nuo 2018 m. gegužės 29 d. iki 2019 m. gruodžio 31 d., tokie reikalavimai buvo įtraukti, ir galiausiai pagal teisinę reguliavimą, galiojantį nuo 2020 m. sausio 1 d., nenurašomų kreditorių reikalavimų sąrašas vėl neapima šių reikalavimų.
18. Nagrinėjamoje byloje teismai, sprenddami kreditoriaus M. L. reikalavimo klausimą, taikė FABĮ 29 straipsnio 7 dalies, galiojusios bankroto administratoriaus prašymo dėl fizinio asmens bankroto pabaigos teismui pateikimo metu, t. y. 2019 m. gruodžio 12 d., redakciją. Pareiškėjas kasaciniu skundu teigia, kad kreditorių reikalavimų nurašymo klausimas turėjo būti sprendžiamas vadovaujantis FABĮ 29 straipsnio 7 dalies redakcija, galiojančia teismo nutarties dėl fizinio asmens bankroto pabaigos priėmimo metu, t. y. nuo 2020 m. sausio 1 d. galiojančia FABĮ 29 straipsnio 7 dalies redakcija.
19. Bankroto procesas – fizinio asmens bankroto procedūrų visuma (FABĮ 2 straipsnio 1 dalis). Bankroto procesą sudaro šios stadijos: bankroto bylos iškėlimo, plano projekto tvirtinimo ir plano įgyvendinimo, kuriai pasibaigus yra pabaigiamas ir fizinio asmens bankroto procesas.
20. Bankroto procesą gali inicijuoti tik pats fizinis asmuo (FABĮ 1 straipsnio 4 dalis). Tai reiškia, kad bankroto bylos iškėlimo iniciatyvos teisę turi tik pats fizinis asmuo, siekiantis bankroto procedūros. Jokie kiti subjektai tokios teisės neturi.
21. Fizinio asmens valiai dėl galimybės inicijuoti fizinio asmens bankroto bylą susiformuoti neabejotinai turi reikšmės nurašomų ir nenurašomų kreditorių reikalavimų sąrašas, nes būtent jis, be kita ko, lemia, kiek bankroto bylos pabaigoje fizinis asmuo bus atleistas nuo likusių skolų sumokėjimo. Šis sąrašas turi reikšmės ne tik fizinio asmens bankroto bylos pabaigos rezultatui – kreditorių reikalavimų nurašymo apimčiai, bet visų pirma ir fizinio asmens bankroto bylos iškėlimo stadijai – vienos iš fizinio asmens bankroto sąlygų – fizinio asmens nemokumo – nustatymui.
22. FABĮ 5 straipsnio 8 dalies 1 punkte nustatyta, kad teismas atsisako iškelti fizinio asmens bankroto bylą, jeigu pareiškimo iškelti fizinio asmens bankroto bylą nagrinėjimo metu teismas nustato, kad fizinio asmens būklė neatitinka nurodytos FABĮ 2 straipsnio 2 dalyje. Nustatant fizinio asmens būklę, nėra įskaitomi kreditorių reikalavimai, kurie FABĮ 29 straipsnio 7 dalyje nustatyta tvarka negali būti nurašyti.
23. Kaip yra išaiškines kasacinis teismas, teismui sprendžiant, ar asmuo yra nemokus FABĮ 2 straipsnio 2 dalies prasme, vertinami tik tie kreditorių reikalavimai, kurie nėra įtraukti į nenurašomų reikalavimų sąrašą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. birželio 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-337-915/2017, 32 punktas). Teismui nustatius, kad asmuo turi tik tokių skolinių įsipareigojimų, iš kurių kylantys reikalavimai pagal FABĮ 29 straipsnio 7 dalį pasibaigus bankroto bylai nenurašomi, arba jeigu ir yra nurašomų reikalavimų, bet jų suma neviršija 25 MMA, toks fizinis asmuo negali būti pripažintas nemokiu, ir tokiu atveju jam bankroto byla negali būti iškelta. Net teismui ir nustatius, kad nurašomų reikalavimų suma viršija 25 MMA, tokiu atveju dar vertintina, ar asmuo objektyviai neturi galimybės šių skolų padengti nei šiuo metu, nei per protingą terminą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. spalio 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-380-690/2018, 24 punktas).
24. Tai reiškia, kad nenurašomų kreditorių reikalavimų sąrašas įgyja esminę reikšmę bankroto bylos iškėlimo stadijoje, nes būtent jau šioje stadijoje jis lemia, ar fiziniam asmeniui apskritai galės būti iškelta bankroto byla. Kartu jau šioje stadijoje susiformuoja skolininko – fizinio asmens, o ir kreditorių, teisėtis dėl galimo fizinio asmens bankroto bylos pabaigos rezultato. Atsižvelgiant į tai, teisėjų kolegijos vertinimu, sprendžiant kreditorių reikalavimų nurašymo klausimą labiausiai FABĮ tikslas ir skolininko bei kreditorių interesų pusiausvyra atitinka fizinio asmens bankroto bylos iškėlimo metu galiojančios kreditorių reikalavimų nurašymą reglamentuojančios FABĮ teisės normos taikymą. Tokio tikslo neatitiktų teisės normos, galiojusios bankroto administratoriaus prašymo dėl fizinio asmens bankroto pabaigos teismui pateikimo metu arba teismo nutarties dėl fizinio asmens bankroto pabaigos priėmimo metu, taikymas.
25. Fizinio asmens bankroto byla laikoma iškelta nuo nutarties iškelti bankroto bylą įsiteisėjimo dienos. Vadinasi, sprendžiant kreditorių

reikalavimų nurašymo klausimą turi būti taikoma teisės norma, galiojusi nutarties iškelti bankroto bylą įsiteisėjimo dieną. Teismo nutartis iškelti fizinio asmens bankroto bylą įsiteisėja per 7 dienas nuo jos priėmimo dienos, jeigu ji nebuvo apskųsta (FABĮ 6 straipsnio 2 dalis).

26. Nagrinėjamoje byloje pareiškėjui bankroto byla buvo iškelta 2014 m. birželio 5 d. nutartimi. Ši nutartis įsiteisėjo 2014 m. birželio 13 d. Tai reiškia, kad nagrinėjamoje byloje sprendžiant kreditoriaus M. L. reikalavimo (ne)nurašymo klausimą turėjo būti taikoma 2013 m. kovo 28 d. FABĮ Nr. XII-21729 straipsnio 7 dalies redakcija, galiojusi bankroto bylos iškėlimo dieną. Kaip nurodyta šios nutarties 16–17 punktuose, tuo metu galiojusi FABĮ 29 straipsnio 7 dalies redakcija iš nusikalstama veika padarytos žalos kilusių reikalavimų nepriskyrė nenurašomiems kreditorių reikalavimams.
27. Kita vertus, įstatymų leidėjas, 2018 m. gegužės 17 d. priimtu Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymo Nr. XI-2000 1, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 12, 27, 29, 31 straipsniu ir priedo pakeitimo ir Istatymo papildymo 4–1 straipsniu įstatymu Nr. XIII-1154 be kita ko, keisdamas FABĮ 29 straipsnio 7 dalies normą pagal priimtą Konstitucinio Teismo nutarimą, šio įstatymo 14 straipsnio 2 dalyje nustatė, kad fizinio asmens bankroto bylą, pradėtą iki šio įstatymo įsigaliojimo, atskiros procedūros po šio įstatymo įsigaliojimo tęsiamos pagal šį įstatymą. Tuo tarpu 2019 m. birželio 13 d. įstatymu Nr. XIII-2226, įsigaliojusiu nuo 2020 m. sausio 1 d., nebuvo įtvirtinta analogiška nuostata.
28. Teisėjų kolegija, atsižvelgdama į tai, kad įstatymų leidėjas aiškiai apibrėžė pakeistos teisės normos, kuria iš nusikalstama veika padarytos žalos kilę reikalavimai buvo priskirti nenurašomų kreditorių reikalavimų sąrašui, taikymą ir fizinio asmens bankroto byloms, pradėtoms iki šio pakeitimo įsigaliojimo, daro išvadą, kad nagrinėjamoje byloje kreditoriaus M. L. reikalavimo (ne)nurašymo klausimas turėjo būti sprendžiamas atsižvelgiant į tai, kad prie nenurašomų kreditorių reikalavimų yra priskirtinas ir iš nusikalstama veika padarytos žalos kilęs reikalavimas. _

Dėl nusikalstama veika padarytos žalos sampratos FABĮ 29 straipsnio 7 dalies aspektu

29. Pareiškėjas kasaciniu skundu teigia, kad kreditoriaus M. L. reikalavimas kilo iš civilinių paskolos teisinių santykių (pripažintas įsiteisėjusiu 2014 m. birželio 26 d. sprendimu). Šio sprendimo pagrindu buvo patvirtintas jo reikalavimas pareiškėjo fizinio bankroto byloje. Baudžiamojoje byloje priimtas nuosprendis nepakeitė civilinėje byloje priimti sprendimo, nuosprendžiu nėra priteistas joks žalos atlyginimas. Dėl to teismai, pripažindami, kad šio kreditoriaus reikalavimas kilęs iš nusikalstama veika padarytos žalos, nukrypo nuo kasacinio teismo suformuotos CPK 182 straipsnio 2 punkto teisės aiškinimo bei taikymo praktikos.
30. Byloje nustatyta, kad Klaipėdos apygardos teismo 2014 m. birželio 26 d. sprendimu už akių nuspręsta priteisti iš E. J. ieškovo M. L. naudai 81 677,77 Eur (282 017 Lt) skolos, 6478,22 Eur (22 368 Lt) palūkanų ir 5 proc. metinių palūkanų nuo 88 155,99 Eur (304 385 Lt) sumos nuo bylos iškėlimo iki teismo sprendimo visiško įvykdymo.
31. Klaipėdos miesto 2017 m. gegužės 30 d. nuosprendžiu E. J. pripažintas kaltu pagal BK 182 straipsnio 2 dalį dėl to, kad jis įtikino (apgaulė suklaidino) M. L. paskolinti jam 23 169,60 Eur (80 000 Lt) kepyklos veiklai, nutylėdamas apie įmonei gresiantį bankrotą ir savo realias galimybes grąžinti paskolą sutartu terminu (joks inventorių įmonei nebuvo nupirktas); taip pat melagingai (apgaulė) įtikino papildomai paskolinti 80 125,72 Eur (276 658,08 Lt) patalpoms, kurias nuomojosi kepykla, įsigyti, piktnaudžiaudamas pasitikėjimu, kai kepyklai jau buvo iškelta bankroto byla. Būtent E. J. piktnaudžiaujamas pasitikėjimu, apgaulė (teismo vertinta kaip sukčiavimas) nulėmė nukentėjusio asmens apsisprendimą perduoti didelės vertės turtą (paskolinti pinigų) E. J. Tokiu būdu E. J. apgaulė, piktnaudžiaudamas nukentėjusiojo M. L. pasitikėjimu, savo naudai įgijo didelės vertės nukentėjusiojo turtą – 103 295,31 Eur. Kauno apygardos teismo 2017 m. gruodžio 5 d. nutartimi Kauno miesto apylinkės teismo 2017 m. gegužės 30 d. nuosprendis paliktas nepakeistas. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. spalio 30 d. nutartimi baudžiamojoje byloje Nr. 2K-214-895/2018 nuteistojo E. J., nukentėjusiojo M. L. kasaciniai skundai atmesti; teismų išvados dėl E. J. kaltės padarius nusikalstamą, nurodytą BK 182 straipsnio 2 dalyje, buvo pripažintos pagrįstomis ir atitinkančiomis įrodymus.
32. Pareiškėjo bankroto byloje teismo 2014 m. liepos 30 d. nutartimi buvo patvirtintas kreditoriaus M. L. 88 807,89 Eur reikalavimas. Klaipėdos apylinkės teismo 2019 m. birželio 5 d. nutartimi, remiantis įsiteisėjusiu nuosprendžiu nustatytais aplinkybėmis, kreditoriaus M. L. reikalavimas patikslintas ir padidintas iki 111 325,59 Eur.
33. Šios nutarties 31 punkte išdėstytos aplinkybės patvirtina, kad M. L. pareiškėjui E. J. paskolinta 103 295,31 Eur suma buvo išviliota apgaulė, neatskleidžiant nei aplinkybių apie įmonei, kurios veiklai buvo skolinami pinigai, gresiantį bankrotą, nei apie savo realias galimybes grąžinti paskolą sutartu terminu. Tai reiškia, kad E. J. sudarė paskolos sutartį, iš esmės neketindamas paskolintų pinigų grąžinti. Tai, kad realių galimybių grąžinti paskolą E. J. neturi, rodo ir nagrinėjamoje bankroto byloje patvirtintų kreditorių reikalavimų suma, ir jų nurašymas. Taigi, kreditoriaus M. L. reikalavimą iš esmės sudaro reikalavimas grąžinti E. J. nusikalstamais veiksmais pasisavintas lėšas. Įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu konstatuoti E. J. nusikalstami veiksmai patvirtina, kad kreditorius M. L. paskolos sutartiniuose santykiuose dalyvavo ne savo pasirinkimu, ne laisva valia. Šios aplinkybės turi reikšmės vertinant, ar kreditoriaus reikalavimas laikytinas nusikalstama veika padaryta žala pagal FABĮ 29 straipsnio 7 dalį.
34. Šioje nutartyje minėta, jog FABĮ 29 straipsnio 7 dalies nuostata, kad nenurašomi reikalavimai dėl nusikalstama veika padarytos žalos atlyginimo, atsirado priėmus Konstitucinio Teismo 2017 m. gegužės 19 d. nutarimą. Šiame nutarime, be kita ko, buvo pabrėžta, kad reikalavimas atlyginti nusikalstama veika padarytą žalą, kuris pagal ginčijamą FABĮ 29 straipsnio 7 dalį pasibaigus fizinio asmens bankroto procesui nurašomas kartu su kitais nepatenkintais kreditorių reikalavimais, iš esmės skiriasi nuo kitų kreditorių reikalavimų, kvlančiu iš sutartinių civilinių teisinių santykių *inter alia* (be kita ko), tuo, kad kreditorius, turintis teisę reikalauti žalos atlyginimo, santykiuose su skolininku dalyvauja ne savo pasirinkimu; atsižvelgiant į tai, taip pat konstatuota, kad fizinio asmens bankroto procesui būtu neteisinga nustatyti toki teisinį reguliavimą, kuriuo nusikalstama veika žala padariusio asmens interesai, *inter alia*, jo siekis grįžti į aktyvia ekonomine veikla, būtų ginami labiau negu tokia žala patyrusio asmens teisės, t. y. jo teisė gauti teisingą patirtos žalos atlyginimą, kuriuo bent iš dalies būtų atkurta padėtis, buvusi iki nusikalstamos veikos padarymo. Tokiu teisiniu reguliavimu, kai, pasibaigus fizinio asmens bankroto procesui, like nepatenkinti reikalavimai atlyginti nusikalstama veika padarytą žalą nurašomi, būtų sudaromos prielaidos žalą padariusiam asmeniui turėti naudos iš savo padarytos nusikalstamos veikos.
35. Teisėjų kolegijos vertinimu, nurodyti argumentai patvirtina, kad kreditoriaus M. L. reikalavimas E. J. neabejotinai laikytinas nusikalstama veika padaryta žala FABĮ 29 straipsnio 7 dalies taikymo aspektu. Toks kvalifikavimas atitinka FABĮ nustatytą teisingos skolininko ir jo kreditorių interesų pusiausvyros tikslą. Aiškinant priešingai, pareiškėjas E. J. turėtų naudoti iš savo padarytos teisės pažeidimo (nusikalstamos veikos), nes apgaulė išviliotą iš kreditoriaus M. L. (paskolintų) pinigų neturėtų pareigos grąžinti; todėl jo, kaip žalą padariusio asmens, interesai būtų nepagrįstai ginami labiau nei kreditoriaus – žalą patyrusio asmens. Akivaizdu, kad toks aiškinimas atsižvelgiant į pirmiau nurodytą Konstitucinio Teismo jurisprudenciją neatitiktų Konstitucijos nuostatų.
36. Nurodytos išvados nekeičia tas faktas, kad M. L. savo teises dėl atitinkamos reikalavimo dalies gynė ir sutarčių teises nustatytais teisių gynimo būdais ir tuo klausimu 2014 m. birželio 26 d. buvo priimtas sprendimas už akių bei šio sprendimo pagrindu patvirtintas 88 807,89 Eur kreditoriaus reikalavimas pareiškėjo bankroto byloje (žr. nutarties 32 punktą). Minėtas teismo sprendimas buvo priimtas gerokai anksčiau nei nuosprendžiu konstatuota pareiškėjo E. J. nusikalstama veika M. L. atžvilgiu. Pažymėtina, kad įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu baudžiamojoje byloje iš esmės buvo perkvalifikuoti tarp pareiškėjo ir kreditoriaus susiklostę teisiniai santykiai, t. y. kad tai nėra įprasti civiliniai teisiniai santykiai, o santykiai, susiklostę dėl vieno asmens apgaulės. Teismo nuosprendžiu pripažintos E. J. nusikalstamos veikos aplinkybės sudarė pagrindą spresti, kad šiuo teismo procesiniu sprendimu yra pakeistas kreditoriaus reikalavimo pagrindas. Būtent dėl pasikeitusio kreditoriaus M. L. reikalavimo pagrindo pareiškėjo bankroto bylą nagrinėjantis Klaipėdos apylinkės teismas 2019 m. birželio 5 d.

nutartimi patikslino kreditoriaus M. L. reikalavimą ir jį padidino iki 111 325,59 Eur (atsižvelgdamas į nuosprendžiu pripažintą apgaule įsigytą turtą).

37. Remdamasi nurodytais argumentais, teisėjų kolegija daro išvadą, kad bylą nagrinėję teismai pagrįstai nusprendė, jog kreditoriaus M. L. reikalavimas kvalifikuotinas kaip nusikalstamais veiksmais padaryta žala FABĮ 29 straipsnio 7 dalies prasme. Kasacinio skundo argumentai, kad teismai, kvalifikuodami kreditoriaus reikalavimą, nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos dėl [CPK 182 straipsnio](#) 2 punkto taikymo, atmetini kaip nesudarantys pagrindo pakeisti ar panaikinti teismo išvados.

Dėl procesinės bylos baigties ir bylinėjimosi išlaidų

38. Teisėjų kolegija, remdamasi išdėstytais argumentais, konstatuoja, kad apeliacinės instancijos teismas, sprenddamas dėl (ne)nurašytinų reikalavimų, kilusių dėl nusikalstama veika padarytos žalos atlyginimo, iš esmės vadovavosi tinkamos redakcijos FABĮ 29 straipsnio 7 dalies nuostata, todėl pripažintina, jog kasacinio skundo argumentai nesudaro pagrindo pakeisti ar naikinti apeliacinės instancijos teismo nutartį ([CPK 346 straipsnis](#), 359 straipsnio 1 dalies 1 punktas, 3 dalis).
39. Pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. kovo 19 d. pažymą apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu, šioje byloje kasaciniame teisme patirta 3,38 Eur tokio pobūdžio bylinėjimosi išlaidų. Kadangi procesinių dokumentų įteikimo išlaidos kasaciniame teisme nesiekia minimalios valstybei priteistinos 5 Eur bylinėjimosi išlaidų sumos (Lietuvos Respublikos teisingumo ministro ir Lietuvos Respublikos finansų ministro 2011 m. lapkričio 7 d. įsakymas Nr. 1R-261/1K-355 „Dėl minimalios valstybei priteistinos bylinėjimosi išlaidų sumos nustatymo“, redakcija, galiojanti nuo 2020 m. sausio 23 d.), tai šių išlaidų atlyginimas valstybės naudai nepriteistinas ([CPK 96 straipsnio](#) 6 dalis).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

Klaipėdos apygardos teismo 2020 m. gegužės 21 d. nutartį palikti nepakeistą.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Danguolė Bublienė

Grażina Davidonienė

Algirdas Taminskas